

פרשת חקת- הנחש האושר והפיספוס

על פי התנ"ך, נחש הנחושת הוא צורת נחש שהכין משה מנחושת, על פי הוראת ה', על מנת להפסיק הרג בעם ישראל בעקבות מכת נחשים. כל מי שהוכש על ידי נחש, הסתכל על נחש הנחושת ונרפא. יש האומרים שהנחש היה על מטהו של משה. במהלך השנים הפך הנחש למושא פולחן, וחזקיהו המלך קצץ אותו בשל כך.

בפרשתנו מסופר, בדומה לפרשה הקודמת פרשת קרח, שהעם שוב מתאונן ומבכה את מר גולו ומצבו. קצרה נפשו, מהחיים במדבר וטוענים כלפי משה וה': "למה העליתנו ממצרים למות במדבר כי אין לחם ואין מים ונפשנו קצה בלחם הקלקל" (כ"א, ה). התגובה מצד ה' לא מאחרת להגיע אלוקים שולח בעם את הנחשים השחורים, שהפילו בנשיכתם חללים רבים. העם חוזר ומודה בחטא משה מבקש ומתפלל מאלוקים שיעצור את המכה. לאחר שהתפלל קיבל משה מה' את הפקודה "עשה לך שרף, ושים אותו על-גס; וקיה, פל-הנשוד --- וקאה אתו וקיי" (שם, ח).

לכאורה העם חזר בתשובה מלאה, העם מבקש ממשה שיתפלל כדי שיסור הנחש. אלוקים נענה לתפילה ברם אינו מונע לחלוטין את המכה אלא הוא נותן את התרופה. הנחש עומד על נס ומי שהוכש על ידי הנחש של העונש, מביט אל הנחש של התרופה וחי. מתוך כך עולה השאלה, מדוע אלוקים אינו מודע את ההכשה ובמקום זאת מגלה את התרופה?

רוב בני האדם, במיוחד בעולם המערבי מחפשים להיות מאושרים. כידוע הנתונים מראים בברור שאחוז גבוהה מהאוכלוסייה המערבית מתקשה להגיע אל האושר והשלווה. מדוע? נראה להציע, כפי מה שטען אחד הפילוסופים היהודים שהמקור לחוסר אושר בחוסר הבחנה בין העיקר לטפל, בין האמצעי למטרה. אנשים שואפים לכבוד, לעושר, לסיפוק התאוה המינית. לבית חלומות, זכייה בלוטו, אישה יפה, בעל עשיר, וכו' אבל יש לזכור כל השאיפות הללו הוא שהן יכולות למלא את זמנו של האדם כך שלא יהיה פנוי לשום דבר אחר. הבעיה בשאיפות הללו היא שהן אמנם יכולות לגרום לאדם לאושר זמני, אבל הן אינן יכולות להביא את האדם למצב קבוע של אושר. הן גורמות לאדם לנוע בין סיפוק לבין אי-סיפוק. יתר על כן: הטלטול הזה בין סיפוק לבין אי-סיפוק, עלול לגרום לאדם לדיכאונות. האדם בוחר בשאיפה שתביא לו אושר, ולכן גם הוא בוחר להיכנס למרוץ על מנת להשיגם ומהר מאוד מוצא את עצמו כעבד של אותה שאיפה שבה הוא בחר לעצמו. לכן, השאלה הראשונה שאדם המערבי צריך לשאול את עצמו היא: למה ראוי לו לאדם לשאוף? מה באמת יגרום אושר? יש צורך לחפש את הנקודה המהותית, שאינה בר חלוף.

אם נחזר עתה לפרשת נחש הנחושת דומה, שכל הפרשה הזאת מלמדת אותנו על כיצד יש לחיות במדבר (עולם). נראה שמקור החטא של העם הוא חוסר סיפוק מחיי המדבר.

אגב, הזכרנו, לא פעם, שהמציאות הינה אדישה לערכים, לאמונות ואושר. תהיה המציאות אשר תהיה, הגישה נכונה כלפי המציאות היא הנותנת משמעות למציאות. אלוקים רוצה להעביר מסר זה לדורות לכן הוא אינו מונע את העונש אלא רק מעניק תרופה. וזאת משום שאלפיים שנה מאוחר יותר בתקופת חז"ל יחשפו לפנינו את הסיבה. "וכי נחש ממית או נחש מחיה! אלא בזמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדים את לבם לאביהם שבשמים היו מתרפאים ואם לא היו נימוקים" (מסכת ראש השנה). לא נחש מחייה, ולא הנחש ממית שהחשש להפוך את הנחש למקור התרופה ואז החפץ הופך האובייקט הופך לאלוקים. אכן, חשש זה מתרחש כמה מאות שנים לאחר אירוע זה במקרא. חזקיהו המלך משמיד את נחש הנחושת (נחש הנחושת השתמר עד לתקופתנו) "וַיִּכְתֹּב נָחֵשׁ הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר-עָשָׂה מֹשֶׁה" הסיבה למהלך זה "כִּי עַד-הַיָּמִים הַהֵמָּה הָיוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל מְקַטְרִים לוֹ; וַיִּקְרָא-לוֹ נְחֹשֶׁתָן" (מלכים ב' י"ח, ד). האדם מתקשה להבין שלא בנחש נימצא האושר. לא המכונית מרפה, לא הבית הענק מעניק כבוד, לא האופנה מרוממת את האדם, לא הכסף מרגיע את האדם. אלא בשעה שמשעבדים את לבם. האושר נימצא בלב, בגישה לחיים. לא כמות היש קובע את מידת האושר אלא היחס ליש במידה ראויה!

שבת שלום

שרון שלום
רב קהילת קדושי ישראל